

**BUDAPEST FŐVÁROS XVI. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT
POLGÁRMESTERE**

Tárgy: Javaslat a Sashalmi sétányon helytörténeti fasor kialakítására

Tisztelt Képviselő-testület!

A „Budapest XVI. kerület, Sashalom városközpont komplex rehabilitációja” KMOP-5.2.2. pályázatnak része a Sashalmi sétány II. ütemének kiépítése is. A sétány első üteme (a Margit utca és a Sasvár utca közötti szakasz) 2007-ben már megépült, de már akkor is felmerült az igény arra, hogy a meglévő, erősen elöregedett, csonkolt akácokat kiváltsuk és egységes, új fasort telepítsünk a helyükre.

Ezt a tervet a pályázatunkba is beépítettük, és így lehetővé vált, hogy egy „helytörténeti fasort” alakítsunk ki. A telepítendő fasor egy-egy fájával emléket kívánunk állítani olyan személyeknek, akik munkájukkal a kerület/településrész szellemi, környezeti fejlődésének meghatározó alakjai voltak, illetve olyanoknak, akik a kerületünk lakójaként, vagy a kerület szülötteként országos hírnévre tettek szert. Lantos Antal és Széman Richárd, kerületünk helytörténészei állították össze azoknak a névsorát, akikre így módon is emlékezni kívánunk. Ezzel is szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy kerületünk múltjáról az itt lakók minél több ismerettel rendelkezzenek. Terveink szerint az 56 db fából álló, kettős fasort piros virágú gesztenye (*Aesculus Carnea 'Briotii'*) fák alkotják majd. Minden fa törzse elé egy kb. 25 x 15 cm-es táblán tüntetjük fel egy-egy személy nevét és foglalkozását. A fasor átadásával egy időben megjelenő kiadványban ismertetjük majd azoknak a személyeknek az életútját, akiknek emlékét őrzi majd a helytörténeti fasor.

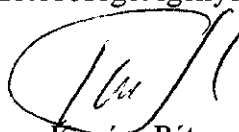
Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy támogassa elképzelésünket.

Határozati javaslat: Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete egyetért azzal, hogy az előterjesztés 1. számú mellékletében felsorolt személyek tiszteletére a Budapest XVI. kerület, Sashalmi sétányon helytörténeti fasor létesüljön.

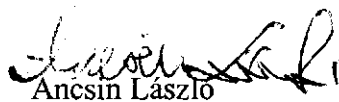
Határidő: 2011. július 31.

Felelős: Kovács Péter polgármester
(Elfogadása egyszerű szótöbbséget igényel)

Budapest, 2010. május 5.

Kovács Péter
polgármester

Láttam:

Ancsin László
jegyző

Melléklet:

1. sz.: helytörténeti fasor személyeinek felsorolása, életművük rövid ismertetésével

Javaslat a Helytörténeti fasor fáinak névadóira

Árpádföld

1. Kalecsinszky Zoltán dr.

Államtitkár, az árpádföldi egyháztanács elnöke, a függetlenségi mozgalom vezetője.

Elnöksége idején csömöri és szentmihályi területek hozzácsatolásával kialakította az önálló árpádföldi egyházközség létrejöttének lehetőségét. Kezdeményezte az önálló Árpádföld kisközség létrehozását, de azt a várható alacsony adóbevételek miatt nem engedélyezték.

2. Schneider Andor

Árpád- és Anna-telep fejlődésének jelentős személyisége.

Az Árpád- és Annatelepi Homokbánya és Építő RT. tulajdonosa. Gyümölcsöst telepített, csaknem száz házat épített fel, a házakat részletre, elérhető áron adta el. Árpádtelep kaszinóját megépíttette. Elintézte, hogy HÉV megállója legyen a telepnek. A villamosítás, iskola-
postaépítés ügyében is jeleskedett. A kultúrház építője, a telepek megteremtője a kaszinó alelnöki székét kapta meg a település hálájaként.

3. Szabó Lajos

Árpádföld első katolikus plébánosa (1929-től 1936-ig). Esperes.

Az Árpádföldi Kultúr - és Sportegyesület elnöke, az iskolagondnokság tagja. Az árpádföldi szegények támogatója (ingyen ebédekkel, karácsonyi, húsvéti élelmiszerosztással.) Sugárzó hitének következtében rohamosan fejlődött a település katolikus élete, felvidékről hozatott harangokat a templomba, a kicsi, üres épület oltárát megnagyobbíttatta, szószéket, padokat, székeket hozatott, egyszóval mindent megtett azért, hogy a hívő emberek Isten házáat látogassák.

4. Szőke Sándor

Színész, 1913-tól 1932-ig a Nemzeti Színház tagja volt.

1901-ben végzett a színiakadémián, majd számos vidéki társulatnál játszott. Mindvégig jellem- és epizód szerepeket formált meg. 1919-ben Farkas-Ratkó-díjat kapott. 1932-től az Országos Színészegyesület Nyugdíjintézetének pénztárosa lett. Árpádföldön kultúregyletet, Mátyásföldön színjátszó társulatot szervezett. Jelentős volt a helyi közéleti szereplése mindkét településen.

Cinkota

5. Wallaszky Pál

Az első rendszeres magyar irodalomtörténet írója, Cinkota evangélikus lelkésze (1780-83).

Latin műveit a magyar művelődés történetének szentelte. Fő műve a *Conspectus reipublicae litterariae in Hungaria ab initiis regni usque ad nostra tempora delineatus*. A mű irodalmunk és művelődésünk történetét összefüggő képben törekszik bemutatni; részleteiben igen sok becses anyagot nyújt és a rendszer fölépítésére tesz kísérletet.

6. Petényi Salamon

Cinkotai evangélikus lelkész (1826-1833), ornitológus.

Természettudós, zoológus, a magyar madártan és őslénytan megalapítója. A Magyar Tudományos Akadémia tagja.

7. Melna Mihály

1848-ban Cinkota evangélikus lelkésze, a forradalom lelkes híve

A többségében szlovák gyülekezetet is a szabadságharc mellé állította. Közelebbi kapcsolatba került Aulich tábornokkal és az őt felkereső magasabb rangú katonákkal és politikusokkal. Nem csoda, hogy a szabadságharc elbukása után feketelistán szerepelt a neve. Mégsem történt semmi baja, mert semmit sem tudtak rábizonyítani.

8. Lincényi József

Cinkota evangélikus kántortanítója több mint fél évszázadig (1809-1861).

1783-ban született, 1865-ben hunyt el. Három cinkotai generáció tanulta tőle a betűvetést.

10. Zselló Lajos

Cinkota evangélikus kántortanítója 1875-1915-ig. Általános tanítói munkássága mellett jelentős szerepe volt abban, hogy Cinkota szlovák nemzetiségű lakói megtanulták a magyar nyelvet is. Többek közt ezért Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye elöljárósága többszörösen is kitüntette. Nyugdíjba vonulása után fia, ifj. Zselló Lajos folytatta tovább a tanítást, 1916-államosításig Cinkota tanítója.

11. Id. Huszka Gyula

Cinkota főjegyzője a XX. század elején.

A Huszka-telepek, a későbbi Újmátyásföld -Tusculanum, Sashalom északi része parcellázását végezte el. Ő dolgozta ki az újonnan megalakult nagyközség, Cinkota közigazgatási működési feltételeit.

12. Záborszky Zoltán

Cinkota főjegyzője

A Cinkotából kiváló új települések (Sashalom, Cinkota) közigazgatásának kialakítását indította el, hozta létre.

13. Blatniczky Pál

Cinkota evangélikus lelkésze 1910-1935-ig, esperes 1920-1935-ig.

Egyházkerületi tanfelügyelő, a kerületi tanügyi bizottság elnöke, az egyetemes vallásitanítási bizottság elnöke. Virágzó gyülekezeti életet vezetett, működése alatt fejlődésnek indultak a leány- és fiókegyházak, és a környék elismerten egyik legjobb iskoláját adta át utódjának nyugdíjba menetelekor. (A két és fél évszázados iskolát korszerűsítette, oktatási- nevelési színvonalát példaadóvá emelte fel.)

14. Tabódy Ida

A cinkotai (1919-ben Pozsonyból áttelepített) tanítónőképző intézet igazgatója Cinkotán 1919-1936-ig.

Ezen túl, számos egyházi és oktatási intézmény tagja, elnöke, vagy alelnöke. Elsősorban személyének, fáradhatatlan, akadályt nem ismerő agitálásának, személyes kapcsolatainak köszönhető, hogy a háború utáni ínséges időkben az intézet fenn tudott maradni, és a tanítónőképzést a legmagasabb szinten tudta folytatni. 1929-ben Cinkota, ezáltal Magyarország első női díszpolgára lett.

15. Friedrich István

Mérnök, politikus, 1919-ben miniszterelnök, a cinkotai sport meghatározó alakja.

1908-ban felvonógépgyárat nyitott Mátyásföldön, amelyet 1920-ig birtokolt. A 10-es években néhány alkalommal a magyar labdarúgó-válogatottban is szerepelt jobbszélsőként és a későbbiekben játékvezetőként is tevékenykedett. Az 1910-es években a cinkotai képviselőtestület tagja. Az 1911-ben alakult Cinkota-Mátyásföldi Sport Klub elnöke, 1922-23-ban az MLSZ elnöke volt.

Mátyásföld

14. Paulheim József

Ómátyásföld számtalan épületének mecénása, tervezője, építtetője.

Sok máig fennmaradt villa, az első iskola, a nagyszálló, (ma Corvin Gimnázium) a katolikus templom építtetője. Nevéhez fűződik a Mátyásföldi fürdőegylet megalapítása, víz- és elektromos közművek létrehozása. A Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok Egyesületének vezető személyisége. Az ő adományából állították fel Mátyásföldön a Mátyás szobrot.

15. Diósy Lajos

Gyógyszerész, a mátyásföldi Nyaralótulajdonosok Egyesületének elnöke 1912-1919 között.

Később az egyesület tiszteletbeli elnökének választották. Elnöksége alatt épültek ki Mátyásföldön a közműhálózatok. Gyógyszertára jövedelméből alapítványt hozott létre a község további fejlesztésére. Mátyásföld első iskolájának létrehozásában is segédkezett.

16. Körmeny-Ékes Lajos

Nyugalmazott főispán, a Mátyásföldi nyaralótulajdonosok Egyesületének elnöke 1931-1938-ig.

Tevékenyen vett részt Mátyásföld közéletében. Szorgos munkálkodásának köszönhetően vált önálló községgé Mátyásföld. Megírta Mátyásföld (a Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok Egyesülete) ötvenéves fennállásának történetét. Mátyásföld első díszpolgára (1933).

17. Cielezky István

Az önálló Mátyásföld utolsó főjegyzője.

Az igen nehéz háború alatti és utáni 40-es években irányította sikeresen Mátyásföld közigazgatását.

18. Bellovics Imre

Karnagy, zeneszerző és zenetanár, 1908-1911-ig a Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok egyesületének az elnöke.

Ő volt az oratóriumi zene első hazai úttörője, a kóruskultúra fejlesztője Magyarországon. 1880-82-ig a Nemzeti Zenedében tanított. 1881-ben a Budapesti Zenekedvelők Egyesületének karnagya és igazgatója volt, majd az 1885-ben alapított egyházi zeneiskola igazgatója lett.

19. Tomcsányiné Czukrász Róza

A mátyásföldi első elemi iskola tanítónője 1899-1909-ig, a fonomimikai módszer kifejlesztője.

Ő kísérletezte ki és teremtette meg az olvasás tanításának ezt a módszerét, amely az egész országban elfogadott lett. Az első olvasókönyvét 1903-ban adta ki, módszere 1950-ig központi tantervek által ajánlott volt. Tíz éven át tanított ezzel a módszerrel Mátyásföldön. Munkásságát az MTA 1906-ban Wodiáner-díjjal jutalmazta.

20. Révay József

Író, irodalomtörténész, műfordító, klasszika-filológus, c. egyetemi tanár, az irodalomtudományok doktora.

Írói munkásságának fő területét ismeretterjesztő jellegű történelmi regényei és elbeszélései alkotják. Több rádiójátékot írt. Fordítói munkássága Szophoklész, Arisztophanész, Plautus, Petronius, Seneca, Josephus Flavius, Apuleius, Boccaccio, Goldoni, Manzoni, Victor Hugo, Thomas Mann stb. műveire és görög novellákra terjed ki. Baumgarten-díjas (1943).

21. Lacsny Árpád

Gépészmérnök, Újmátyásföld kiemelkedő közéleti személyisége.

A Heller és Herz gépgyár főkonstruktöre is volt. Nevéhez fűződik az első magyar motoros kocsik üzembe helyezése. Alkotásai közül jelentősebbek még az első magyar Diesel-motoros úthenger és az első mechanikus erőátvitelű magyar Diesel-mozdony.

22. Ráde Károly

Kertész, dendrológus.

A Budai Arborétum (1893-94) tervezője. A Kertészeti Tanintézet díszkertészeti részlegének megszervezésében vett részt. 1894-1914 között a Tanintézet vezető főkertésze és oktatója. 1913-tól székesfővárosi kertészeti igazgatója. Többek közt a gödöllői Erzsébet királyné park, a budapesti Kossuth Lajos tér, a Gellérthegy kertészeti tervezője. Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület alelnöke.

23. Jobaházi Lajos

Köztisztviselő, jogászként jelentős munkát végzett a kialakuló, majd az önállóvá vált Mátyásföld életében.

Tagja, titkára majd igazgatója volt a Mátyásföldi Nyaralótulajdonosok Egyesületének (1941-47-ig), ezen belül tagja az intéző bizottságnak és az Iskolafenntartó Tanácsnak. 1933-1944-ig elnöke volt a Mátyásföldi Lawn Tennis Clubnak. Elnöksége alatt készült el 10 tenispálya, ekkor épült meg a klubház és a sportpálya. 1947-ben lett az önálló Mátyásföld utolsó díszpolgára.

24. vitéz uzsoki báró Szurmay Sándor

Magyar királyi honvédtiszt, gyalogsági tábornok, 1917–1918-ig honvédelmi miniszter. 1941-től vezérezredes. Katonai szakíró, hadtörténész. Létrehozója a jótékonyági alapítványnak, a Szurmay Sándor Honvéd Alapnak, amely a m. kir. Honvédség, Népfelkelés, Csendőrség és a horvát-szlavón Csendőrség hadirokkantjait, illetve a hősi halottak és a sebesülés vagy betegség következtében elhunytak hadiözvegyeit és hadiárvaikat segítette. Az „Uzsoki hős”. Mátyásföld díszpolgára.

25. Székely Bertalan

Magyar festő, a romantikát és az akadémizmust elegyítő magyar történelmi festészet egyik legnagyobb képviselője.

Festészete mellett korának kiváló pedagógusa, legnagyobb elméleti műveltséggel bíró mestere volt, akinek irodalmi munkássága is jelentős. 1871-től a Mintarajziskola tanára, 1902-től pedig igazgatója volt, majd 1905-ben a II. mesteriskola igazgatójává nevezték ki. 1910. augusztus 21-én hunyt el, 75 évesen. Utolsó éveit Mátyásföldön töltötte.

27. Farkas Ignác

Építész, a rákosszentmihályi lóvasút létrehozója.

A József Főherceg-telepi Egyesület elnökeként kérelmezte a cinkotai mocsár lecsapolását, majd a mai Piros rózsza utca területét feltöltve kijelölték a lóvasút nyomvonalát. 1893-ban kapta meg az engedélyt a lóvasút megépítésére. A rákosszentmihályi iskolagondnokság első elnöke volt, amely tisztséget haláláig betöltötte.

28. Pálfi (Paulus) János

Főszámtanácsos, Rákosszentmihály kialakulásának meghatározó személyisége.

Szentmihály újratelepülésének kiemelkedő személyisége. Feloszlásáig az Almássy Pál Telep Egyesület, valamint az iskolagondnokság és az egyháztanács elnökeként tevékenykedett. Több mint negyven évig volt helyi képviselőtestületi tag. Kihúzta a lóvasutat a pénzügyi csődből, tárgyalta a BHÉV nyomvonaláról, és általában a vármegyei, vagy magasabb szintű tárgyalásokat is ő vezette a község ügyeiben.

29. Wayand Károly és Drumár Ilona

Rákosszentmihály első tanítói (1884-től, több mint negyven évig). Wayand Károly hitoktató és kántor, később közel tíz évig Szentmihály három összevont iskolájának az igazgatója, megalakulásától kezdve tagja a képviselő testületnek. Felesége Drumár Ilona, tanító. Tíz gyermekük közül öt a tanítói pályát választotta, közülük néhányan Szentmihályon is tanítottak.

30. Krenedits Sándor

Rákosszentmihály első főjegyzője 1903-1931-ig, a rákosszentmihályi közigazgatás megteremtője.

A község kialakulásának jelentős személyisége, működése alatt a község közigazgatásának stabilizálására törekedett, ezt általában el is érte. Pest vármegye törvényhatósági bizottságának tagjává választották, a tagságot egész nyugdíjaztatásáig viselte. Ferenc Szalvátor főherceg a Magyar Vöröskereszt hadiékiérményes ezüst díszéremével tüntette ki 1916 januárjában. Rákosszentmihály díszpolgára (1931.)

31. Hauser Gyula

Kéményseprőmester, Rákosszentmihály első bírója.

Az 1890-es évek elejétől Szentmihályt képviselte a csömöri képviselőtestületben, majd 1903-ban a már önálló Rákosszentmihály bírójának választották meg. Ezt a tisztséget 1920-ig töltötte be. Jelentős volt a tevékenysége a helyi egyháztanácsban is.

32. Kecskeméthy Vince

Rákosszentmihály bírója 1920-1932-ig, Rákosszentmihály utcáinak fásítását végezte el.

Működése alatt tízezer facsemetét ültetett ki, az elhaltak pótlására faiskolát szervezett. A Rákosi és Csömöri út gyönyörű diófasorából egy két fa túlélte az inséges (háborús) időket, ma is virágoznak. A községi fogatot saját erőből szerezte meg, annak fenntartásáról is gondoskodott. A Szilas-patak szabályozása is az ő fáradozásának köszönhető.

33. Pichler István

Rákosszentmihály katolikus lelkésze 1921-től, majd első templomalapító plébánosa 1927-1932-ig.

Az ő nevéhez fűződik a leány és fiúkongregáció, a Credo Egyesület, a Jézus Szíve Szövetség, a Szívgárda, az Eucharisztikus Gyermekszövetség és a 929. sz. Szent Mihály Cserkészcsapat megalapítása. Felépíttette a Szent Imre templomot, a plébánia épületét és a kongregációs otthont. Az ő szolgálata alatt nyílt meg a szervita rend apácáinak óvodája és kápolnája a Csömöri úton.

34. Nagy Géza

Rákosszentmihály esperes-plébánosa 1932-43-ig, az egyházi mozgalmak kiépítője.

Ő építtette fel a cserkészotthont. Kibővítette a Szent Mihály plébániatemplomot, így annak befogadóképessége kétszeresére nőtt. A szentély alá kriptát létesített. A templom új üvegablakai és az új oltárkép is az ő lelkészisége alatt készültek el. A közösségi élet érdekében megvásárolt ingatlanokra felvett kölcsönöket visszafizette. 1943-ban Rákosszentmihály díszpolgárává választották.

35. Biberauer Tivadar

A Rákosszentmihály-Sashalmi református egyházközség első megválasztott lelkipásztora 1915-1933-ig.

Az ő nevéhez fűződik az Árkay Aladár tervezte református templom megépíttetése, melyhez jelentős gyűjtési mozgalmat indított. Az építkezésre a saját vagyona is ráment.

36. Prokopp Endre

Építész, több rákosszentmihályi középület tervezője az 1910-es években.

Ő tervezte a vágóhidat, a Béla utcai iskolát, valamint a községházát (ma Kölcsey Ferenc Általános Iskola). Több tucat szentmihályi családi ház tervezése is az ő nevéhez fűződik. Az 1910-es évek közepétől több mint 20 évig volt a helyi képviselőtestület tagja.

37. Szabó József

A kialakuló Rákosszentmihály építőmestere, több villa, középület építője, kivitelezője.

Épületei közül sok ma is áll, ő építette a református és a katolikus templomot, a vágóhidat (ma Kegyeleti áruház), a községházát, a Csömöri úti iskola új épületét, ezen kívül számos lakóházat is tervezett, építtet. A szentmihályi temetőben a község neves személyiségeinek síremlékeinek tervezésével, és építésével is őt bízták meg. Közéleti ember volt, képviselő-testületi tagként a helyi iparosság megszervezését, összetartását vállalta, ő volt az Ipartestület elnöke több mint tíz évig.

38. Varjú Vilmos

Atléta, súlylökő.

Tokióban olimpiai harmadik helyezett. Kétszeres Európa-bajnok: 1962: Belgrád, 1966: Budapest. Tizennégyszeres magyar bajnok, négyszeres Európa-csúcs tartó. 1971. július 31-én dobott 20 méter 45 centis csúcsát harminc évig nem tudták megdönteni Magyarországon. 1957-1974-ig volt válogatott. 1966-ban lett az év atlétája. Rákosszentmihályon élt 25 évig.

39. Zombori Ödön

Olimpiai bajnok birkózó. (1932. Los Angeles: 2. helyezés, 1936: bajnok.)

Háromszoros Európa-bajnok (1931: Budapest, 1933: szabadfogásban, Párizs, kötöttfogásban, Helsinki). Többszörös magyar bajnok. 1947-ig lakott Rákosszentmihályon.

40. Gorszky Tivadar

A Magyar labdarúgás első évtizedének legkiválóbb fedezete.

1910-ig 195 mérkőzésen viselte a Ferencváros mezét. Ötszörös magyar bajnok, az FTC örökös bajnoka. Tizennégy alkalommal szerepelt a magyar válogatottban. Ős-rákosszentmihályi család sarja, itt élte le az életét.

41. Móricz Pál

Író, újságíró, a Petőfi Társaság tagja. A Rákos vidéke folyóirat portrészorozatának írója.

A rövid írások, a rajzok álltak közel hozzá, arra törekedett, hogy egy-egy leírás, jellemzés, beszéltetés hiteles legyen. Írásainak maradandó értéke: tárcái ma már forrásértékűek a népelet (Rákosszentmihály esetében: a leírt személyiségek) ábrázolásában. A Rákos vidéke több mint húsz neves személyiségről írt portréját őrzi.

42. Balázsovich Zoltán

Újságíró, a Rákos Vidéke folyóirat főszerkesztője 36 éven át. (1903-1938.)

Sokoldalú személyiség volt, cikket, verset írt, színdarabot rendezett, kisebb szerepeket el is vállalt műkedvelő előadásokon. Helyi újságírói karrierjét, mint stílussteremtő főszerkesztő alapozta meg, helyi lapoknál szokatlan, egységes stílus jellemezte a Rákos Vidéke folyóiratot. Tehetsége abban is megnyilvánult, hogy nem csak eladható lapot szerkesztett, hanem el is adta azt, állandó előfizetőket tudott gyűjteni.

Sashalom

43. Ehmann Viktor

Vendéglős, az Ehmann-telep létrehozója, a telep fejlődésének jelentős személyisége.

A Czinkotai Nagy-itze csárda bérloje, majd tulajdonosa. Nászurával, Huszka Gyulával Beniczky Gábortól folyamatosan megvásárolták a Sashalom domb körüli mocsaras területeket, hogy lecsapolva parcellázzák azt. (A parcellázás az 1880-as évektől kezdődött) Ezen a területen kezd fejlődni később Sashalom község. Ő és felesége, Ehmann Viktorné, Bujk Emma adományozta az iskolák és az egyházi létesítmények telkeit, valamint jelentős összegekkel támogatták azok felépítését.

44. Tolnay Károly

Sashalom község alapító polgára. A település közösségi életének fontos személyisége, az iskola- és templomépítés ügyének felkarolója.

Az állatorvosi főiskola Gyógykovács oktatója. Az 1912-ben megalakult helyi Ehmann-telepi (Cinkotán belüli) képviselő testület képviselője és a nyolc esküdt egyik tagja szintén Tolnay

Károly volt. 1903-ban ő kezdeményezte az első iskola megnyitását (bérelt házban), majd az új felépítését. Szinte haláláig tagja, először elnöke, majd alelnöke volt az iskola bizottságnak. Zagyva Józseffel kiharcolták az önálló katolikus egyházközség létrejöttét, amelynek egy ideig világi elnöke volt. Az általa alapított Egyenlőségi Kör volt az 1910-es évek elejétől egészen az önállóság megteremtéséig az Ehmann-telep vezető politikai ereje.

45. Zagyva József

Sashalom első tanítója, húsz éven keresztül az oktatás jelentős személyisége, iskolaigazgató.

Óriási energiával küzdött a helyi oktatás megszervezéséért. Az ismétlőiskola igazgatója. Élharcosa volt az önálló katolikus egyházközség megteremtésének, és több mint 10 évig a kántori teendőket is ellátta. Mindezek mellett több társadalmi egyesületben, főleg az ifjúságiakban töltött be vezetőségi szerepet. Irányította és segítette a kulturális egyesületek felkészülését az egyes rendezvényekre. A Rákos Vidéke sashalmi rovatvezetője.

46. Deszkáss Gusztáv

A Keresztúri úti állami elemi népiskola igazgatója 1928-48-ig. 1929-től állami lakótelepi gondnok.

Kiváló pedagógus és nagy népszerűségnek örvendő zeneszerző. Az iskolán kívüli népművelés előmozdítója. Jó szervezőképességének köszönhetően a népművelés központja az állami lakótelepre tevődött át. Sashalom virilis képviselője. Zeneszerzőként egy nemzetközi zenei pályázaton is kitüntetést nyert.

47. Pawlas Gyula

Nyugalmazott ezredes, 1926-től sashalmi bíró, országosan elismert ornitológus.

Sashalmon megalakította az Ornitológus Egyesületet. A sashalmi Nemzeti Párt, a Nagykaszinó elnöke, ennek később díszelnöke.

48. hernádszurdoki Mihalik József

Magyar Eszperantó Szövetség ("Föderáció" 1935-1944) ügyvezető elnöke és a *Hungara Heroldo* szerkesztője.

1943-1944-ben üldözött eszperantistákat mentett. 1920-ban rövid ideig a Cinkotai Tanítónőképző Intézet tanára volt. 1929-től haláláig élt Sashalmon. Sashalom közéletének jelentős személyisége lett, elnöke volt a sashalmi Egységes Pártnak (1930), a Polgári Társaskörnek, a Sashalmi Keresztény Községi Pártnak (1936), alelnöke a nagykaszinónak (1930). Sashalom virilis képviselője (1932). 1883-1959-ig élt.

49. Réthey Ferenc

Egyetemi tanár, a görög-római jog professzora, ref. egyházmegyei főgondnok, nyugalmazott főispán.

A sashalmi Nemzeti Szövetség, a Polgári Társaskör, a sashalmi NEP elnöke. Feleségével, Réthey Ferencnével a revizionista mozgalmak vezetői Sashalmon. A Duna-Tisza közti Református Egyház főgondnoka, a Rákosszentmihály-Sashalmi Református Egyház gondnoka.

50. Küllös Ede

Sashalom első katolikus lelkésze 1926-, plébánosa 1927-. Esperes 1931.

A templom építője. Az iskolagondnokság elnöke. Az Egyháztanács elnöke. A Jézus Szíve Társulat, a Credo Egyesület megalapítója. A barakk inségakciójának szervezője. A Sashalmi Ház- és Telektulajdonosok Egyesületének díszelnöke. Az Egységspárt társelnöke. A Nemzeti Egység Pártjának elnöke. 1948-ban ment nyugdíjba.

51. Fekete Gerzson

Sashalom főjegyzője 1931-től 1946-ig.

Az önálló Sashalom három fegyelmileg leváltott jegyzője után tette rendbe, szervezte meg Sashalom közigazgatását. A Barakk (állami lakótelep) igen nehéz ellátását is megoldotta. A sashalmi tűzoltók és a MOVE elnöke.

52. Mühlbeck Károly

Festő, grafikus, a Rákos Vidéke illusztrátora.

Művészeti tanulmányait Budapesten végezte. Ifjúsági és gyermeklapok, könyvek illusztrálásával, valamint az Új Időkben és a Borsszem Jankóban megjelentetett szatirikus rajzaival igen népszerűvé vált. Zsáner akvarellképekkel szerepelt kiállításokon. Illusztrálta többek közt Pósa Lajos, Benedek Elek meséit, Krúdy Gyula műveit, Gárdonyi Géza Göre Gábor történeteit. Aukciókon újra egyre népszerűbbek a fellelhető művei. A helyi közéletben is jelentős szerepet vállalt.

53. Szacs vay Imre

Drámai színész, a magyar színjátszás klasszikus stílusának egyik legjelentékenyebb képviselője.

A színi tanoda elvégzése után, 1874-ben vidékre szerződött. Legtovább Kolozsvárott működött, ahonnan 1884-ben Paulay Ede meghívására a bp.-i Nemzeti Színházhoz került, amelynek 1913-ig, nyugalomba vonulásáig tagja maradt, 1909-ben örökös tagja lett. 1924-ig a Színiakadémia tanára volt. Ösztönös, de szerepeit mélyen átélt színész volt. 1896-1907-ig Rákosszentmihályon élt. A helyi ingatlanulajdonosok egyesületének is tagja volt.

54. Petráss Sári

Színésznő, operettprimadonna.

A Vígszínházban lépett fel először, ezt követően a Népszínházhoz (1905-07) szerződött. 1907-10 között a Király Színházban játszott, ahol első sikereit érte el. 1910-től Bécsben, Berlinben, 1912-ben Londonban, majd amerikai színpadokon aratta legnagyobb sikereit. Egy darabig Rákosszentmihályon élt, egykori házán az őt ábrázoló dombormű ma is látható.

55. Szlavkovszky Sándor

Az egyházi-, és kulturális élet egyik motorja Rákosszentmihályon.

A Rákos Vidéke újság másodszerkesztője, az Egyháztanács, a Credo Énekkar tagja volt. Kapcsolatban állt majd minden egyesülettel, az Ipartestülettel, az Önkéntes tűzoltósággal, a Katolikus Egylettel, a Kongregációval, a cserkészekkel. Közel ötszáz műkedvelő színelőadás rendezője, színésze. Fényképalbumában megőrizte az utókornak Rákosszentmihály számos híres közéleti személyiségének a fotográfiáját, a község színházi, kulturális eseményeit.

56. Amerigo Tot

Szobrászművész.

Eredetileg Tóth Imre, Sashalmon nevelkedett, haláláig hazajárt oda. Az életműve Kassák Munka-körétől a halódó dessauai Bauhauson át a Római Magyar Akadémián át a pápa barátságáig és a párizsi szalonkiállításokig végigjárta a század nagy európai szellemi műhelyeit. 1933-ban költözött Rómába, ahol élete hátralévő részét töltötte. Első figyelemfölkeltő munkája egy fríz volt, melyet a római Termini pályaudvarra készített. 1969-ben hazatért Magyarországra, a korszak ünnepest, „világhírű” szobrásza lett.

Feldolgozta: Lantos Antal és Széman Richárd